

Luonto osaksi lasten päiväkotipäiviä

Luonnolla on monia myönteisiä vaikutuksia erityisesti lapsiin. Luontoterveyttä varhaiskasvatukseen -hankkeessa työskentelevä **Juha Jantunen** onkin selvittänyt, miten luontotoiminta toteutuu päiväkotien pihilla ja lähiluonnossa.

TEKSTI JA KUVAT: **Juha Jantunen**

Vain osassa lapsiperheissä retkeillään luonnossa. Jos ei voi vierailla kesämökillä ja asuu kaupungin keskustassa, luontokokemukset voivat jäädä vähäisiksi ja hyvä luontosuhde kehittymättä. Onneksi päiväkodit voivat tarjota luontokokemuksia ja -elämyksiä pihillaan, lähiluonnossa ja retkillä - siis ainakin teoriassa. Päiväkodit tavoittavat ikäluokan lapset viimeistään esiopetusvaiheessa.

Parhaassa tapauksessa luontoa löytyy jo päiväkodin pihalta, jolloin kosketus luontoon ja sen sairauksilta suojaaviin mikrobeihin syntyy päivittäin. Päiväkotien pihilla luontoa on kuitenkin usein vähän. Tämä selviää Allergia-, iho- ja astmaliiton päiväkotien henkilökunnalle tehdystä valtakunnallisista kyselyistä vuosina 2014 ja 2023.

Samojen kyselyjen mukaan päiväkotien pihat ovat usein hiekkakenttää, ja pihoja uusittaessa maata peitetään tekonurmella ja muilla keinotekoisilla materiaaleilla. Tänä vuonna Luontoterveyttä varhaiskasvatukseen -hankkeen Etelä-Karjalassa tekemässä kyselyssä kolmasosassa pihoista hiekkakenttä peitti suurimman osan pihasta ja reilusti yli puolella pihoista ei ollut ollenkaan luonnonkasvillisuutta. Kasvatuslaatikoita oli kuitenkin jo joka kolmannessa päiväkodissa.

Pihilla puutteita, luontotoiminta aktiivista

Kysyttäessä päiväkotien henkilökunnan näkemyksiä pihojen kehittämistä, puutteita löytyi sekä vanhoista että uusista pihoista. Useimmin kaivattiin luontoa pihaan tai piha oli lapsien määrään nähden liian pieni. Uusien pihojen osalta suunnittelijoiden ja käyttäjien näkemykset eivät aina kohdanneet.

"Itse kaipaaisin lasten pihalle enemmän luonnontilaisuutta. Mielestäni uusien päiväkotien pihat ovat usein liian 'laitettuja'. Puut, pensaat, ruohoalueet ja mäet rikastuttavat paljon lasten leikkejä."

"Pihalla on liikaa härveleitä, ei tilaa vapaalle leikille."

"Pölyvän hiekan tilalle nurmikkoa, luonnollisia 'metsämateriaaleja' ja auringolta suojaavia puuta."

"Piha on rakennettu piha. Siinä ei ole edes oikeaa ruohoa eikä kasveja. Tällä hetkellä ei ole edes varjopaikkoja, kun istutetut puut ovat vasta kasvamassa."

Jos pihalla luontokosketus ja luontotoiminta on vaikeaa, lähiluonto tarjoaa usein hyvät mahdollisuudet päiväkodeille. Valtakunnallisesti noin 60 prosentilla vastan-
neista oli mahdollisuus mennä metsään alle 300 metrin etäisyydellä. Pienemmällä paikkakunnilla metsää oli monesti heti piha-aidan takana.

Päiväkodit tekevät myös paljon luontoretkeä. Talvella puolet kyselyyn vastan-
neista ja keväällä ja syksyllä yli 70 prosenttia on lasten kanssa metsässä viikoittain.

JATKUU

Pihoja kunnostettaessa luontoa tulisi säästää myös aidatun alueen sisäpuolella.

Jos luontoa löytyy jo päiväkodin pihalta, kosketus sairauksilta suojaaviin mikrobeihin syntyy päivittäin.

Mitä pitäisi tehdä?

Valtakunnallisten kyselyjen perusteella luonnossa liikkuminen oli lisääntynyt viimeisen kymmenen vuoden aikana.

”Meillä on päiväkodin lähellä metsiä ja vesistö. Ympäristössä on paljon paikkoja, joita voi hyödyntää luontokasvatuksessa.”

”Ympäristönä aidattu leikki-piha on aika 'karu' ja yksinkertainen, mutta lähiympäristö aitojen ulkopuolella antaa lisämahdollisuuksia. Toki muu ympäristö aitojen ulkopuolella on vähemmän käytössä, koska lapsia täytyy vahtia paljon tarkemmin – aitojen ulkopuolella retkeily ei ole aina mahdollista henkilöstöresurssien takia.”

Useimmille vastaajista luontoon siirtyminen lasten kanssa oli helppoa. Kuitenkin pienimpien lasten kanssa liikkuminen on hankalaa. Lisäksi henkilöstön poissaolot vaikuttavat, sillä aitojen ulkopuolella on oltava riittävästi aikuisia mukana. Henkilöstöresurssien puutetta pidettiin tärkeimpänä luonnossa retkeilyä vaikeuttavana tekijänä.

Monimuotoisen luonnon puuttuminen varhaislapsuudessa voi olla lähtölaukaus allergian tai jonkin muun tarttumattoman tulehdussairauden syntymiselle jossakin elämän vaiheessa. Toki luonnossa liikkumisesta on hyötyä kaikenikäisille, ei pelkästään lapsille.

Useimmissa päiväkodeissa luontotoiminta on lisääntynyt ja monipuolistunut, joskin parannettavaa edelleen on. Mahdollisuudet luontotoimintaan tulisi ottaa huomioon nykyisten päiväkotien ja myös koulujen ja erilaisten hoitolaitosten lähiluonnon hoidossa ja jo uusia paikkoja suunniteltaessa.

Pihoja kunnostettaessa luontoa tulisi säästää myös aidatun alueen sisäpuolella eikä kaikkia puita kannata kattaa. Toivottavasti nykyinen suuntaus pihojen värikkäisiin ja keinotekoisiihin alustoihin menisi ohi niin kuin kävi 1960- ja 70-lukujen muovikippovillitykselle.

Luontoa pitäisi saada myös sisätiloihin. Kyselyjen perusteella viherkasvit ovat saaneet väistyä päiväkodeista eikä kasveja enää kasvateta sisällä opetustarkoituksiin yhtä usein kuin ennen. Onneksi pihalla kasvien kasvatusta on lisääntynyt. ●

Juha Jantunen työskentelee Luontoterveyttä varhaiskasvatukseen -hankkeessa, jossa välitetään tietoa luontoterveydestä ja selvitetään päiväkotien luontotoimintaa Etelä-Karjalassa. Hanke saa Etelä-Karjalan liiton Alueiden kestävän kasvun ja elinvoiman (AKKE) rahoitusta.

Luonnossa leikkimisen ja liikkumisen hyödyt

Luonnossa leikkimisellä ja liikkumisella on tutkitusti paljon myönteisiä vaikutuksia. Ryhmäytyminen ja vuorovaikutus kehittyvät, liikuntaa tulee huomaamatta ja motoriset taidot saavat harjoitusta epätasaisessa metsämaastossa. Luonnossa leikkiminen lisää mielikuvituksen käyttöä ja myös oppiminen paranee. Luonnossa liikkuminen vahvistaa vastustuskykyä, parantaa immuunijärjestelmän toimintaa ja auttaa ehkäisemään kroonisia tulehdussairauksia, kuten allergioita ja astmaa. Erityisesti maaperän mikrobeilla on todettu olevan terveydelle hyödyllisiä vaikutuksia.